

Corsendonk[®]
bier

Pater

Zacht en donker.

Agnus

Pittig en blond.

CORSENDONCA

Trimestriël tijdschrift
10^e jaargang
Nr. 2, juni 1993

V.u.: Hugo Miguet
Sprinkhaanweg 4
2360 Oud-Turnhout

Kantoor van afgifte : Oud-Turnhout

VOOR AL UW FEESTEN

ALTA RIPA

Engelstraat 6 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/67.12.71

VERZEKERINGSKANTOOR

JAN AERTS

ALLE VERZEKERINGEN

St. Antoniusstraat 20 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/42.30.92

© *CORSENDONCA* : Alle artikels overgenomen uit ons driemaandelijks tijdschrift moeten de vermelding "Uit *Corsendonca*" dragen, met de jaargang, nummer, pagina en de naam van de auteur.

CORSENDONCA

Voorwoord

Dat de redactie van "Corsendonca" steeds verder blijft werken om aan onze leden een beter tijdschrift aan te bieden, mag nogmaals blijken uit het huidige nummer.

Voor wat de inhoud betreft, blijven de gekende, vaste onderwerpen verschijnen, maar er is meer! Inderdaad, vanaf dit nummer starten we met een nieuwe rubriek: "Ten huize van...". Voor een vereniging als de onze is het vastleggen van het verleden bijzonder belangrijk. Uiteindelijk werd het verleden van onze gemeente vooral gemaakt door de mensen die er wonen en woonden.

Ook aan de lay-out worden nog enkele correcties aangebracht. Vanaf nu zullen we trachten om ons ledenblad op te fleuren met verschillende illustraties, wat de leesbaarheid ervan nogmaals ten goede moet komen.

Maar heemkunde betekent veel meer dan alleen maar een goed ledenblad. En ook daar blijven we niet stilstaan. Met onze voorjaarswandeling zijn we goed op weg om een traditie te starten: Na de Liereman vorig jaar, kwam nu Rhoode aan de beurt. Genealogie zit duidelijk in de lift en dat is ook bij Corsendonca niet zomaar voorbijgegaan. Onze kring bezit reeds lang de fotokopies van de Oud-Turnhoutse parochieregisters, maar de inventarisatie ervan liet op zich wachten. Onlangs zijn we hiermee gestart, zodat ook genealogen in onze kring aan hun trekken komen.

Daarnaast blijven we nog verder dromen, denken en werken aan nieuwe initiatieven, waarover u later nog meer zal voornemen. Nee, heemkunde is niet dood in Oud-Turnhout!

Wim van Hout

Ten huize van... Maria Dockx

In de Stille Kempen

Met "Ten huize van..." starten we een nieuwe rubriek, waarbij we mensen uit onze gemeente aan het woord laten om hun verhaal te vertellen. Alhoewel we trachten om de nadruk op Oud-Turnhout te leggen, willen we toch niet te kortzichtig zijn. Uiteindelijk is Oud-Turnhout een Kempische gemeente en gaat het dus om Kempische verhalen.

Trouw aan onze beginoptie van bij de oprichting van "Corsendonca", laten we Schoonbroek, dat tot de fusie van 1977 bij Oud-Turnhout hoorde, niet links liggen, en daarom trokken we voor ons eerste interview naar dit gehucht. We verlaten de drukke provincieweg van Oud-Turnhout naar Retie en komen in een oase van rust terecht. Langs het café "De Tramhalt", het dorpscafé waar de oude schuttersgilde en de andere Schoonbroekse verenigingen hun hoofdkwartier hebben, rijden we tot aan het kerkje, dat aan dit dorp een pittoresk trekje geeft. Via een klein ommetje passeren we nog de dorpschool, en komen dan zo terecht in de Nonnenstraat 11, waar Maria Dockx ons verwacht.

Maria Catharina Dockx werd te Schoonbroek - Oud-Turnhout geboren op 7 april 1901. Ze is de dochter van Adrianus Dockx, landbouwer, °Retie op 11 juni 1867, +Schoonbroek - Oud-Turnhout op 31 augustus 1938. Jaan Dockx huwde te Oud-Turnhout op 22 mei 1891 met Maria Petronella Sels, landbouwster, °Oud-Turnhout op 16 september 1870, +Oud-Turnhout op 1 november 1974. Maria is de kleindochter van Henricus Dockx, handwerker, en Maria Barbara Brijs, handwerkster, en Augustinus Sels, landbouwer, en Maria Dimphna Melis, landbouwster.

Maria Dockx vlak voor ons interview op 28 april 1993

Ze huwde te Oud-Turnhout op 27 april 1923 met Adriaan Victor Simon Wils, °Dessel, 5 juni 1901, zoon van Hendrik Frans Wils, werkman, en Maria Theresia Vandenberg.

Maria is dus een dochter van wijlen Moederke Dockx, de allereerste eenweling van Oud-Turnhout.

"Ik ben de zevende van veertien kinderen: zeven jongens en zeven meisjes", begint Maria, "Onze Louis was de oudste, dan kwamen ons Clementine, Jef, Gust, Sus en Jan. Na mij kwamen nog

CORSENDONCA

ons Fien, Anna, Lien, Charel, Fille, Stan en Regien. We waren met heel veel en elke avond kwam onze va ons tellen om te zien of iedereen er wel was. Het was een echt plezant gezin en we hebben nooit iets tekort gehad.

Onze Louis is gesneuveld in de Eerste Wereldoorlog. Hij was al negen maanden dood vooraleer we daar iets van wisten. Een hovenier uit Lier vond op zijn velden vier dode soldaten en daar was onze Louis bij. Enige tijd voordat hij sneuvelde, had hij ons nog een telegram gestuurd. Onze vader is hem toen nog gaan bezoeken en heeft hem nog wat geld gegeven. Toen vertelde hij aan onze va dat hij even voordien nog bij de nonnekens geweest was en dat hij daar een medaille gekregen had. Die medaille had hij aanhangen, en daar hadden ze toen net doorgeschoten.”

In de landelijke leefwereld van Schoonbroek speelde de boerderij natuurlijk de hoofdrol:

“Op de boerderij waren er niet zoveel kamers. In huis was er een beddekoets evenals in de kamer, waar er nog drie bedden stonden. Op de kelderkamer stonden er ook drie bedden.

Het mansvolk sliep in de kelderkamer en wij sliepen in de kamer. De open haard zorgde er dan voor dat het in de winter de ganse nacht nog wat warm bleef. Het heeft nog een hele tijd geduurd vooraleer we een stoof gekocht hebben en dan was het nog een tweedehandse!

In de herfst ging onze va en mijn broers voor de open haard te Postel turven. Ze vertrokken dan ‘s morgens heel vroeg met de kruiwagen. Ook ikzelf ben er dikwijls mee naartoe geweest. De turf werd dan op hoopkens gezet om te drogen en als die dan droog was, gingen we die ophalen. Daar konden we in de winter dan mee stoken. Turf brandt niet echt, maar hij geeft wel veel hitte.

CORSENDONCA

Boven de open haard werd er toen gekookt. Er was zo’n schakelhaak, en daar hing de pot boven. Er was een pot voor de soep en een voor de patatten. De groenten werden gewoonlijk bij de patatten gedaan. En ‘s avonds moesten we een ketel stoken voor de koeien. Hierin zaten dan rapen die gaar gekookt dienden te worden.

Vrijdags kregen we één ei. Voor de rest van de week geen, want daar gingen we mee naar de winkel. Op een keer moesten ons Fien en ik zo’n ketel voor de koeien stoken. En omdat we maar één ei kregen, vonden we er niets beters op dan er voor ieder een ei bij in te leggen. Iedereen was toen al slapen en wij zaten nog bij het vuur. Maar hoe moesten wij die eieren in zo’n grote ketel leggen? Want er lag al van alles in. Uiteindelijk staken we die eieren in een muts met lintjes aan. Vroeger droegen alle kleine kinderen zo’n muts met lintjes en we hadden er zo een genomen. De muts werd in de ketel gelegd en de lintjes bleven over de rand van de ketel hangen. We hadden er toen blijkbaar niet goed opgelet, want de lintjes waren er afgebrand. Zodoende waren die eieren met de muts in de ketel gezakt, en wij konden ze niet meer terug vinden. De koeien hebben toen ons eieren opgegeten...

De kinderen moesten toen natuurlijk ook al heel vroeg beginnen helpen op de boerderij. Om zes uur moesten we opstaan. De ketel diende dan nog leeg gedragen te worden. Die ketel was zo groot dat we er niet mee tot bij de koeien kwamen. Dan moesten we die met twee leeg dragen. De ene schepte een emmer vol en de andere droeg die tot bij de dieren.

Ik was nog maar 14 jaar en moest al helpen maaïen. Er waren toen geen haarstenen. We gebruikten daarvoor dan een plankje waar we wat pek op smeerden en daar rijnzand over, zodat het ook wat oneffen was. Die zogenaamde haarsteen stak toen in mijn schort, en door de warmte was die pek beginnen te smelten en uitlopen.

CORSENDONCA

Door het afvegen van mijn zweet met mijn schort was gans mijn gezicht zwart geworden, maar erger was dat ook gans mijn gezicht kapot was van de pek!

De ganse boerengemeenschap hing sterk aaneen en de mensen hielpen elkaar. Zo dachten de mensen vroeger dat wanneer de boerin zwanger was, men geen mest uit de stal mocht voeren met paard en kar. En gans de buurt kwam dan helpen om mest te voeren.

In een gehucht zoals Schoonbroek speelt de dorpsschool een belangrijke rol in het leven van een kind. Maria weet daar nog heel wat over te vertellen:

“We gingen naar de dorpsschool waar meester Op de Beeck les gaf, samen met zijn vrouw die we de “mestès” noemden. De jongens en de meisjes zaten toen nog samen in de klas, maar de meisjes moesten vooraan zitten en de jongens achteraan.”

Op school werden vele gedichtjes aangeleerd. Vaak met een moraliserende ondertoon. Maria vertelt als voorbeeld: “Luie Trees”.

"Trees Van Gansen komt weeral te laat in de school,
Alle kinderen zeggen, daar is luie Trees.
De meesteres vraagt haar waarom zij te laat komt,
En Trees weet niets te antwoorden.

Maar, zegt de meesteres, ik weet het al Treesken,
Ge hebt veel te lang geslapen,
En in de plaats van u te haasten om in de klas te zijn,
Zijt ge op uw duizend gemakken naar de school gekomen.

CORSENDONCA

En dan zijt ge nog overal blijven staan kijken.

Treesken, indien ge zo voortgaat,
Zult ge op 't Laatste Oordeel ook niet op tijd komen,
En ge zult tevreden zijn met de straffe der hel.
Leve de vlijt, weg met de luiheid!”

In het gedicht “Het papieren geld” komt de angst voor dit nieuwe betaalmiddel tot uiting. Gelet op het onderwerp, moet dit een vrij oud gedicht zijn! We laten Maria vertellen:

“Een boer kwam eens uit Lobroeks hei,
Hij bemoeide zich noch met gazetten,
Noch politiek, noch zaken van het land,
Maar hij had ontzaglijk veel verstand,
Om beesten te vetten,

Die man, zoals ik zeg,
Kwam eens ter markt met een os,
De schoonste van zijn stal,
Weldra heeft hij het dier getoond aan enen slachter,
Wat vraagt gij voor dat beestje pachter?

De prijs gezegd,
‘t Is veel te veel!
Ik neem hem niet,
Nog wat bijgelegd,
In ‘t oor gefluisterd,

Een klap in de hand,
Hij is verkocht.

CORSENDONCA

Maar nu komt het op betalen aan!
Ge moest de boer zien gapen staan.

Geen goud of zilver geld,
Dat hem werd blinkend voorgeteld.
Kreeg hij dan niets voor 't aardig dier?
Jawel, een stuk papier.

Daar kon hij mee naar huis keren,
Daar vindt hij 't huisgezin aan tafel,
Hij laat het wel bezien,
Aan elk van beider kant,
't Gaat boven hun verstand,

Terwijl men 't neemt van d'een in d'ander hand,
Laat meter het ongelukkig vallen in de bottermelk.
Maar hap, hun sloopshond,
Die naar een brok te wachten stond,
Liep er mee heen dezelfde stond,
Nooit zal hij die boer vergeten,
De hond had zijnen os opgegeten!"

Op school werd er natuurlijk heel wat kattenkwaad uitgehaald.

"Voor al onze Sus was daar straf in", vertelt Maria, "hij zat net achter de meisjes, die toen bijna allemaal een lange staart hadden. In elke bank stond er een inktpot en onze Sus had de staart van het meisje dat voor hem zat, in de inktpot gestopt. Die wist daar natuurlijk niets van en door het bewegen zat de ganse voorschoot onder de inkt. Zij kreeg thuis natuurlijk flink naar haar voeten, maar ze kon er natuurlijk niets aandoen. Onze Sus heeft toen toch

CORSENDONCA

ook flink straf gekregen. Die ging toen niet graag naar school. Op een keer was hij uit de school gaan lopen. Hij kwam thuis aan en zei dat hij ziek was. Maar onze va en ons moe wisten wel beter. Die wilden onze Sus terug naar school sturen, maar er viel geen land mee te bezeilen. Onze va had toen niks beters gevonden dan hem in een zak te steken en hem met de zak naar school te dragen. Maar onze Sus was nog rapper thuis dan onze va! Hij was toen snel binnendoor teruggelopen."

Ook buiten de school haalden de "bengels" heel wat kattenkwaad uit:

"In die tijd stonden er nog veel koeien te grazen langs de kant van de weg. Die waren toen vast gebonden, maar onze Sus heeft verschillende keren de koeien losgelaten en ze de straat op gejaagd om ze daarna te kunnen vangen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat hij nadien boer is geworden.

Zelf heb ik ook wel eens een streek uitgehaald. Vroeger had ge zo van die bunt met pluiskens aan, en ik zei eens tegen ons Fien, mijn zuster, dat ze dat heel goed in haar mond moest houden en dat ik haar eens een korfke ging vlechten. Ons Fien stak dat in haar mond en ik trok aan die stengel zodat al die pluiskens in haar mond terecht kwamen. En zij slok dat allemaal in. Zij ging binnen schreeuwen met hare mond vol van die pluiskens en toen ben ik toch bang geweest. Ik durfde toen niet meer naar huis te gaan.

Onze Gust, dat was ook een rare. Die was in die tijd misdienaar en moest zondagsnamiddags om drie uur het rozenhoedje voorbidden in het lof. De koster had toen verkering in Lommel, en die wou daar altijd met de tram van half vier naartoe rijden. Onze Gust heeft zich toen voor vijf centiemmen laten omkopen, om enkele weesgegroetjes over te slaan, zodat de koster de tram nog

CORSENDONCA

kon halen. Dat heeft zo enkele weken geduurd tot de pastoor in de war geraakte met zijn paternoster en het spelletje doorhad. Toen was het snel gedaan, en onze Gust kon zijn vijf centiemen vergeten..."

In het leven van de doorsnee dorpsmens speelde religie een belangrijke rol. De mensen waren heel gelovig. Dit kwam tot uiting in tal van kerkelijke feesten en gebeurtenissen:

“Bij de inhaling van pastoor Wygerde hadden ze allemaal spreuken hangen. Mijn vader had geschreven:

Jaantje Dockx hier langs de baan,

Heeft zijn trouwfrak aangedaan,

Om als goed parochiaan,

Ook mee in de stoet te gaan.

Bij het vieren van het feest,

Heeft hij zijn best gedaan om 't meest.

En hij roept dat 't klinkt in ieders oor,

Lang leve mijnheer Pastoor!

Bij Jan Van Herck hing:

Mijnheer Pastoor, gegroet,

Doe de mis kort en goed,

In den biechtstoel niet te hard,

Op de preekstoel maar een kwart.

Dat wenst hier iedereen

En dan wordt ge graag gezien

Door iedereen en Jan en Trien!

Ik heb toen nog lintjes moeten knopen voor de schapjes in de stoet.

CORSENDONCA

Tweemaal per jaar ging er een processie uit. Een keer met Ons Heer Hemelvaart en een keer met de feestdag van Sint-Jobz. Ze deden dan een kleine toer in 't dorp en daarna was er nog een feest. Er stond dan ook een paardjesmolen in 't dorp, met Snukske als uitbater. Wij kregen toen altijd maar een cent of vijf centiemen. En het kostte al een cent om op de paardjesmolen te zitten. Op een keer hadden we niets beters gevonden dan een stuk van vijf centiemen op de tramrails te leggen. Toen de tram erover had gereden, was dat stuk natuurlijk heel wat groter geworden en leek het zo'n beetje op een kwartje. Snukske kwam toen rond en wij gaven dat zogenaamde kwartje. Hij had dat natuurlijk niet gezien en toen kregen we nog geld terug! Als ge wat ouder wordt krijgt ge d'r wel spijt van. Vooral omdat het zo'n oude mens was, die eigenlijk niet zoveel had.

Met zo'n dagen kwam de ganse familie dan naar de boerderij. Heel wat familie woonde in Arendonk, Retie en Vosselaar. Er was dan ook heel veel volk. Op het menu stond er dan soep met balletjes, patatten en rode kolen met worst, en rijstpap. En in de namiddag was er krentenbrood, zonder iets er bij.”

Naast de kerkelijke feesten speelden ook de kermissen een belangrijke rol in het leven van de Schoonbroekse mensen:

“Hier op Schoonbroek stond er ook een kleine kermis, maar we mochten niet gaan dansen. Pastoor Wygerde en vooral pastoor Heylen haalde de meisjes toen gewoon uit de cafés. De ouders kregen toen natuurlijk ook een flinke bolwassing! Wij hebben niet veel aan onze jonkheid gehad. Wel onder ons natuurlijk, maar voor de rest was dat niet zoveel. Wij gingen vooral met de kaarten spelen. En om 10 uur moesten wij al thuis zijn.”

Een jongen leren kennen gebeurde dan vaak ook heel gewoon:

“Onze va en ons mannen gingen met het paard bomen aanvoeren wanneer ze werden afgedaan. En op een keer moesten ze naar Postel. Er waren daar maar smalle paadjes voor de paarden en daarnaast lagen diepe grachten, vol met water. We hadden een paard en een ezel. Op een bepaald ogenblik schoof het paard in de gracht en de ezel viel erop. En Simon stond daar bomen af te doen en die zag dat gebeuren. Hij sprong toen snel in de gracht en sneed de garelen los, waardoor het paard en de ezel terug uit de gracht getrokken konden worden. Onze va was toen heel gelukkig, want anders zouden het paard en de ezel verdronken zijn, en hadden we het moeilijk gekregen. De zondag daarna kwam Simon naar dat paard zien. En de zondag daarna kwam hij weer. Toen kwam hij niet meer naar dat paard zien, maar toen had hij mij gezien...

Onze Simon werkte op een fabriek in Mol Gompel. Hij is altijd een harde werker geweest, maar hij is nu al 20 jaar dood”.

Zelf heeft Maria zeven kinderen: Maria, Ivonne, Louis, Clara, Raf, Godelief en Guido.

1. Over Moederke Dockx schreef Leo Verstraelen reeds een uitgebreid artikel: Zie “Moeder Dockx, de ongeëvenaarde eeuwlinge uit Schoonbroek” in Oud-Turnhout en zijn verleden 2, 1985, p. 120 - 143.

2. De patroonheilige van de kerk van Schoonbroek.

Jan Sels
Wim van Hout

Tentoonstelling Gustaaf AERTS

Ons lid Gustaaf Aerts stelt momenteel enkele evocatieve prehistorische werken tentoon in ons heemmuseum. Aerts werd geboren te Aarschot op 12 oktober 1938 en is leerling van René de Coninck, professor aan de Academie voor Schone Kunsten te Antwerpen.

Voor deze werken gebruikt hij de techniek van het monotype. Dit is de meest directe grafische vorm van drukwerk, zodat de oplage beperkt is van een tot vijf exemplaren. Castiglione (1600-1663) zou de wegbereider zijn van deze grafische vorm. De kleuren gaan van licht naar donkerbruin zoals een vruchtbare aarde.

Over zijn werk zegt Gustaaf Aerts: *“In mijn werk tracht ik onbewust terug te keren naar de ‘primaire’ mens die collectief bijstand zoekt naar een Opperwezen om te overleven. De omstandigheden zijn soms moeilijk door pollutie en atoomdreiging en bepalen voor een groot deel het menselijk gedrag.”*

In de prehistorie hadden de stier en de bizon een uitgesproken symbolische waarde. Zij vormen dan ook de meerderheid van deze werken.

Het loont zeker de moeite om deze tentoonstelling te bezoeken. Ze blijft nog lopen tot in het najaar en is elke eerste zondag van de maand tussen 14 en 17 uur te bezichtigen.

Wim van Hout

De Billeman.

“Kijk, Lom, daar gebeurt wat!”

We zagen veel volk op het erf van de Hofboer en we haastten ons om er bij te wezen...

Op het grasveldje bij de schuur ligt er een grote, zwarte koe. Twee mannen hebben haar bij de horens en nog twee hangen op haar lijf om haar tegen de grond te houden. De koe heeft een stijf gespannen uier en een heel dikke buik.

“Ik weet het al, Lom,” fluistert Jo me toe, “ze heeft een kalf in haar buik.”

Het kalf komt uit de koe, dat weten we al lang, maar we zagen het nooit gebeuren. De boeren hebben daar liefst geen kinderen bij.

“Hier blijven, Lom.”

We houden ons wat op afstand. Het is weer de dag van de karnemelk en tussen ons hangt de kan, aan altijd nog dezelfde stok. De mannen bij de koe zagen ons niet eens aankomen. Ze kijken allemaal naar Jantje Borgers, een klein en pezig boertje. Hij zit op de knieën achter de koe, met de mouwen van zijn kiel hoog opgestroopt, en hij duwt zijn ene arm in het achterlijf van de koe, heel diep, bijna tot aan zijn schouder. Als hij weer overeind komt is die arm vies besmeurd met bloederig slijm. Hij spoelt hem af in een emmer water en droogt zijn hand aan zijn broekspijp.

“Wel, Jantje Borgers?”

We hebben de Hofboer nooit zo bezorgd weten kijken.

“Tja, boer, tja...”

En meer zegt Jantje Borgers niet. Hij haalt zijn tabaksblaas boven en moffelt een dikke pruim achter zijn kiezen.

“Wel?” dringt de Hofboer aan.

Jantje laat hem vragen, maar gaat tot bij de koe en betast die

geweldige, zwoegende buik.

“Tja...” doet hij weer.

En hij spuwt eens, met een fijn en bruin straaltje, over de koe heen.

“Tja-tja-tja... Kan je raden, boer... weer een billeman, tja!... En dan nog verkeerd zitten ook, kont naar achter.”

Eindelijk weten ze het dan. En nu komen de tongen los. Dat gaat een karwei worden. Dan wordt het altijd een billeman, een verdomd zware karwei. De een weet dit en de andere weet dat, en om de beurt vertellen ze wat ze met hun kalkkoeien hebben meegemaakt.

Intussen ligt het grote beest daar zwaar te hijgen met haar lange tong uit haar kwijlende muil.

“Het wil er niet uit, Jo.”

“Psst!... Kijken maar.

Jantje Borgers laat de mannen praten maar. Tot er een spreekt van er de veearts bij te roepen.

“Tja,” zegt hij dan en hij spuwt weer eens, “als jullie denken dat die er meer van weet, voor mij niet gelaten, hoor!”

En dan zwijgt iedereen en alle ogen zijn op Jantje Borgers gericht. Hij is maar een prutsmannetje, maar niet de eerste de beste, dat weten ze, al die boeren daar. Hebben ze een koe ziek of een paard mank, of last met een zeug, een geit of een schaap, dan wordt Jantje er bij gehaald.

“Wat Jantje Borgers niet kan, dat kan geen ander,” zeggen ze van hem en zelfs van de andere dorpen komen ze naar hem vragen. De Hofboer heeft het laatste woord.

“‘t Is mijn koe,” zegt hij, “en je doet maar, Jantje Borgers.”

Hij torent een heel eind boven Jantje uit, maar die is hem toch de baas nu.

“Tja...” en Jantje spuwt weeral en kijkt uitdagend om zich heen, “daar zijn er altijd die het beter menen te weten.”

CORSENDONCA

De Hofboer is aan het eind van zijn geduld.

“Vooruit er mee, Jantje Borgers! Jij hebt het voor het doen en laten hier en, me dunkt, dat beest heeft al lang genoeg in de pijn gelegen.”

“Tja... We zijn hier met genoeg volk... Trekken maar!”

“Haal het trekzeel, Fons!” beveelt de Hofboer.

Dan ziet hij ons daar staan.

“Voort, jullie!”

Ik wil zo weg, maar Jo heeft geen haast. Hij wil het zien gebeuren ditmaal.

Maar Jantje Borgers komt op ons af.

“Wel, jullie sakkerse bengels!... Seffens kijkt ze om, die koe, en dan gaat ze denken dat ze al gekalfd heeft!”

Daar moeten ze allemaal hard om lachen en wij worden er heel verlegen om.

“Kom, Jo.”

In de hoevekamer vinden we de Hofboerin geknield op een stoel bij de haard zitten en op de schouwplank staan twee kaarsjes te branden bij een beeldje van Sint Antonius.

“Ja, mannekens,” zegt ze, bezorgd zuchtend, “het gaat altijd zo met ons Annelies en het is onze beste koe. Maar, kom, dat ik jullie voort help.”

En ze gaat met onze kan naar het achterhuis.

“Jantje Borgers zegt dat het weer een billeman is!” roept Jo haar na.

En dan staat hij bij het raam naar buiten te kijken. Maar daar is de boerin al terug met de volle kan.

“Ja, mannekens, ons Annelies, och-arme...” En intussen telt ze de centen. Ze krijgt altijd te grote kalveren.”

Ons Annelies, zegt ze, net of ze het heeft over iemand van het huishouden. Maar zo heet die koe en nu weten we ook dat een

CORSENDONCA

billeman een te groot kalf is.

“En het zit verkeerd ook,” zegt Jo, op de toon van iemand die er alles van weet.” En ze gaan het er uit trekken.”

“Dat dacht ik wel, Jantje Borgers maakt er korte metten mee. Die beult maar met de beesten. Ons Annelies, och-arme... En gaan jullie nu maar gauw naar huis, toe!”

En daar zit de boerin weer op de stoel en we horen haar weesgegroetjes bidden.

Als we buiten zijn zien we Fons van de Hofboer met het trekzeel, een lang en duimdik touw, uit de schuur komen.

“Staan blijven, Lom, dan zien we ‘t nog.”

Jantje Borgers neemt het trekzeel, rolt het helemaal uit en knoopt er een lus in. En dan zit hij weer op de knieën en met zijn arm in de koe.

“Het zit vast,” horen we hem zeggen. “Om allebei zijn poten. En nu trekken maar.”

De Hofboer en zijn zoon zetten zich achter de koe, elk met een voet op haar achterwerk en met het trekzeel in de handen. De anderen hebben de koe bij de horens, houden haar poten tegen de grond en twee zitten er schrijlings bovenop.

Jantje Borgers kijkt nauwlettend toe en zegt hoe het gebeuren moet.

“Trekken, mannen... langzaam aan... niet snokken... zo, ja... trekken maar.”

Plots gaat de koe hevig aan het spartelen.

“Houden, verdomme!” schreeuwt Jantje.

En dan zien we het alles langzaam en moeilijk uit de koe glijden: twee poten, twee billen, de buik en tenslotte het hele, dikke kalf.

“Oef...” zegt Jo en ik sta er gewoon van te hijgen.

“We hebben hem!” kraait Jantje Borgers.

Het zware kalf wordt wat verder op het gras gesleept en Jantje

wrijft het droog met een greep stro.

“Kijk, Lom, het leeft, het wil al op zijn poten staan.”

En de koe wil dat ook. De mannen hebben haar vrij gelaten, ze schudt met haar kop en ze trekt haar poten onder haar lijf.

Jantje Borgers is daar de grote held weer.

“Tja-tja-tja!...” triomfeert hij. “Dat ze ‘t ons maar eens komen verbeteren!... Wat zeg jij er van, boer?”

“Goed gewerkt, Jantje Borgers!”

En die grote Hofboer klopt dat kleine, dappere Jantje eens flink op de schouders. Wij hebben hem nooit zo vriendelijk geweten.

“Fons, ga moeder maar zeggen dat ze haar kaarsjes mag uitblazen en dat ze met de fles en de borrel kan komen.”

“Tja-tja-tja!” gibbon Jantje. “Dat hebben w’r wel aan verdiend!”

Dan wordt de Hofboer ons gewaar.

“Wel, jullie verdomdse snotapen.

“Pak ze, boer!” roept een van de mannen. “En we steken ze in de koe. Daar is nu plaats genoeg voor allebei.”

Allemaal brullen ze van het lachen en wij maken ons uit de voeten, zo rap dat er een hele geut melk uit de kan zwalpt.

...Thuis raakten wij niet uitverteld over wat we bij de Hofboer hadden gezien. Jo, hij was er zo een, deed er nog een schep bij ook. Ze trokken wel met twintig aan het zeel en die billeman was nog groter dan de koe!

En die avond moesten Jo en ik weer eens vroeger dan anders naar bed. Omdat wij weten wilden, en we hielden niet op er naar te vragen, waarom dat grote kalf in die koe was gekropen.

Leo Op de Beeck

oud-TURNHOUT in de krant van toen

In “Gazet van Antwerpen” van 22 juni 1960 lezen we:

Johan Berens, die een koninklijke lift kreeg, vertelt zijn wedervaren

Koning Boudewijn is een uitzonderlijk sympathiek mens en een uitstekend chauffeur.

Wij meldden reeds dat de 25-jarige Johan Berens, uit Oud-Turnhout en werkzaam als stagedoend leraar aan het koninklijk Instituut voor Blinden en Doofstommen te St.-Lambrechts-Woluwe, zaterdagmiddag tot zijn verbazing en vreugde koning Boudewijn ontmoette, die hem zonder de minste plichtpleging in zijn auto naar huis voerde.

Ten einde met de jonge man eens nader kennis te maken, zijn wij dinsdagvoormiddag naar het instituut getrokken, waar toevallig feest gevierd werd.

Wij troffen Johan Berens op het speelplein aan, te midden van zijn joelende en stoeiende hardhorige leerlingen en enkele Broeders van Liefde, die dadelijk om ons heen een kring vormde om nog eens uit de mond van de jonge leraar te vernemen, hoe diens kennismaking met de koning verliep en welke zijn indruk over de vorst was.

Johan Berens is een sympathieke kerel, die vanzelfsprekend hoopt, weldra definitief benoemd te worden. Het spijt hem alleen maar dat zijn ontmoeting met de koning zo snel is uitgelekt.

De melkboer hing alles aan het klokzeel

“Eigenlijk is dat mijn schuld niet,” zei hij. “De koning was echter

nog maar een kwartier weg, toen de melkboer kwam aanbellen en van mijn oom, die alleen thuis was toen de vorst met mij arriveerde, natuurlijk vernam welke hoge gast ons een bezoek had gebracht. Het gevolg was dat de melkboer het bijna ongelooflijke nieuws bij iedereen ging uitbazuinen en nu spreekt heel Oud-Turnhout er over”

Wij merkten dadelijk dat de jonge leraar de waarheid sprak, want hij toonde zich erg bescheiden en was nog zeer onder de indruk van zijn kennismaking met de vorst. Wel drie of viermaal drukte hij op het hart zo weinig mogelijk over hemzelf te schrijven en alle licht op de koning te laten vallen.

Sympathiek en eenvoudig

Toen wij hem vroegen welke indruk de koning als persoon op hem had gemaakt, hoefde hij niet naar zijn woorden te zoeken.

“Koning Boudewijn is in de eerste plaats sympathiek,” zei hij.

“Mijn kennismaking met hem heeft mij onmiddellijk geestdriftig gestemd, ook omdat hij zo eenvoudig is. Hij noemde mij dadelijk bij mijn voornaam en sprak met mij als tot een gelijke.”

“En hoe voelde u zich tijdens dit samenzijn?”

“Ik voelde mij gemakkelijk, omdat hij in hemdsmouwen en zonder das naast mij zat. De hele tijd door onderhield hij zich met mij en toonde zich uiterst bezadigd en vol gezond verstand.”

“Kunt u ons het een en ander van uw gesprek meedelen?”

“Wel,” glimlachte Johan Berens, “alvorens in zijn wagen te stappen had ik hem gevraagd of hij naar Antwerpen reed, waarop hij geantwoord had dat hij een andere richting uitging. Het daarvolgende gesprek ging over de chauffeurs. Ik zij dat er verschillende soorten chauffeurs zijn. De ene zijn kwaad omdat men hen als lifter wil doen stoppen en anderen zeggen, dat hun

bestemming te dicht bij ligt. Waarop de koning ironisch antwoordde, dat er ook chauffeurs zijn die voorwenden een andere richting uit te moeten, waarmee hij natuurlijk zichzelf bedoelde.”

Pracht-chauffeur

“Wat denkt u over de stuurcapaciteit van de koning?”

“Die is uitstekend. Achter het stuur is hij even rustig en bedachtzaam als in zijn gesprekken. Toen wij in de nabijheid van het koninklijk domein te Laken waren, was ik bang dat hij mij zou verzoeken uit te stappen. Doch in plaats daarvan reed hij door in de richting van Antwerpen en kon ik met hem voortspreken. Onderweg vroeg de koning, of ik geen honger had en toen ik ontkennend antwoordde, zei hij dat hijzelf geen middagmaal had genuttigd. In Deurne moest ik bij een bakker een viertal broodjes gaan kopen en hij stond er op, dat ik die met hem zou delen. Dus zijn wij al koutend en etend verder gereden”

“Hoe gebeurde de thuiskomst?”

“Alvorens met mij het ouderlijk huis binnen te gaan, deed de koning zijn jas om en trok zijn jas aan. Het toeval wilde, dat mijn ouders en zusters die namiddag afwezig waren. Alleen mijn oom was thuis. Hij kon bijna niet geloven dat hij aan de vorst voorgesteld werd. Gedurende een half uur onderhield koning Boudewijn zich met ons beiden en aanvaardde een glas limonade. Tenslotte nam hij vriendelijk afscheid. Slechts mijn oom en ik hadden die namiddag de koning gezien en waarschijnlijk zou niemand het geweten hebben, was de melkboer niet komen aanbellen.”

“Hebt u nog andere herinneringen aan die ongewone ontmoeting?”

“Jawel,” zei de leraar lachend. “‘s Anderendaags stond ik weer te liften en slaagde er in een Nederlandse auto tot staan te brengen.

Nog vol van mijn ontmoeting de vorige dag, vertelde ik aan de inzittenden, dat ik met de koning had mogen meerijden. Ik werd aandachtig bekeken degenen, die op de achterste zitbank hadden plaatsgenomen, gaven elkaar te verstaan dat ik waarschijnlijk niet goed snik was. Eerst dacht ik me vergist te hebben, maar een zevental kilometers verder verzocht men mij doodeenvoudig uit te stappen, waarna de auto snel het hazepad koos.”

Dit was het einde van ons gesprek met de dolgelukkige Johan Berens, die zich nog altijd afvraagt, hoe het in godsnaam mogelijk is, dat hij voor eenmaal koning Boudewijn tot chauffeur heeft gekregen.

Uit het archief van Fons Van Gelder, Oud-Turnhout

Roger Van Mierlo

Pentekening van koning Boudewijn

De Gemeenteraad : 100 jaar geleden

Tijdens de raadszitting van **26 april 1893** komen de raadsleden, nadat ze eerst de rekeningen van de kerkfabrieken over 1892 en de rol van de plaatselijke belastingen hebben goedgekeurd terug op de aanleg van een weg naar de Draaiboom. Secretaris Diels noteert deze keer heel wat minder uitvoerig de argumenten van de raadsleden. Enkel de uitslag van de stemming wordt opgetekend. Drie raadsleden stemmen voor het plan om een weg van de Sint-Bavokerk naar de buurtwegen nrs. 12 en 106 aan te leggen, vier raadsleden stemmen tegen, terwijl dhr. Verscheuren zich onthield. Meer eenstemmigheid was er bij het toekennen van een toelage van 100 fr. om de restauratiekosten van het schilderij van Jaspas De Caeyer op het hoogaltaar van de St Bavokerk te helpen bekostigen

Op **29 april 1893** reeds komen de raadsleden opnieuw bijeen. Burgemeester J. Broeckx legt uit dat deze vergadering gehouden wordt op het verzoek van het schepencollege van de stad Turnhout. Immers op 30 april 1893 wordt de buurtspoorweg Turnhout - Oud-Turnhout - Arendonk voorlopig ingehuldigd. Het schepencollege van Turnhout verzoekt dan ook aan de gemeenteraadsleden van zowel onze gemeente als Arendonk een toelage te willen geven om de kosten van deze voorlopige inhuldiging te helpen dragen.

Op **6 mei 1893** komt de buurtspoorweg Turnhout - Mol - Meerhout ter sprake. De Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen heeft berekend dat voor de aanleg en exploitatie van deze lijn er 1.208.000 fr. nodig is. Zowel staat (1/4) als provincie (1/3) leggen hun steentje bij, maar ook de belangheb-

bende gemeente moeten delen in de kosten. In totaal dienen de verschillende gemeenten samen in te staan voor 503.000 fr.

Voor de gemeente Oud-Turnhout betekent dit concreet dat zij 25.000 fr. dienen te betalen. Omdat deze som niet in één keer door de gemeentekas kan gedragen worden besluit men om via een lening aan 3,50% gedurende 90 jaar 875 fr. per jaar af te betalen. Alle raadsleden zijn het erover eens dat de gemeente er enkel baat bij heeft dat de buurtspoorlijn zo snel mogelijk er komt. Zij dringen ook aan op het doortrekken van de lijn naar Westerlo en Zichem. Tot slot wijzen zij het bestuur van de Nationale Maatschappij van Buurtspoorwegen er op dat de zgn "Wissel" in Oud-Turnhout enkel nog maar op papier bestaat. Zij vragen dan ook dat deze geplande "wisseling" zo snel mogelijk gerealiseerd wordt.

Tijdens de bijeenkomst van 2 juni 1893 worden er achtereenvolgens de rekeningen van de "Godshuizen" en de gemeente goedgekeurd.

De pastoor van de parochie Oosthoven - Schuurhoven verzocht de gemeenteraad tussen te komen in de kosten bij de inwijding van de nieuwe kerk te Oosthoven door Kardinaal Aartsbisschop van Mechelen. De gemeenteraadsleden zijn van oordeel dat het niet meer dan betamelijk is dat de gemeente een deel van de kosten, die geraamd worden op 1.000 fr., voor haar rekening neemt.

Tijdens deze bijeenkomst komt voor de eerste keer de bouw van het nieuwe gemeentehuis ter sprake. De raadsleden overleggen waar zij eventueel dit gebouw zullen laten optrekken. Het plein "de doelen" wordt voorgesteld. Vijf raadsleden stemmen voor de inplanting noordwaarts van de weg die van de Steenweg Turnhout - Mol naar herberg De Leeuw leidt. De schepenen Meynendonckx en Sels en raadslid Huysmans onthouden zich omdat zij de doelen als een openbare plaats of plein beschouwen, zodat deze zeker niet geschikt is om als bouwgrond te dienen.

noot: Het duurt nog tot 1908 vooraleer het gemeentehuis uiteindelijk gebouwd wordt.

Leo Verstraelen

Het grondbezit te Oosthoven in de 18° eeuw, deel 3.

meeuws adriaen

rist, op de -

x

meeuws adriaen

rist, op de -

bosmans acker

meeuws christiaen

rist, op de - onder de thiende der clijn luchtermeir

x

meeuws christiaen

leg Huyt, op de -

x

meeuws christiaen

leg Huyt, op de -

lanck bemdeken, het -

meeuws christiaen

rist, op de - achter het huis van adriaan meeuws

x

CORSENDONCA

michielsen mertten
clijn luchtermeir, in de -

x

michielsen mertten
clijn luchtermeir, onder z'n huis i/d -
a/h rauw bosch vromens erfve

michielsen mertten
clijn luchtermeir, onder de - ontrent den scheythoeck
nieuw erfve, de -

michielsen mertten
clijn luchtermeir, onder de - in den scheythoeck

x

michielsen mertten
rabbaut, in den -
horst, den -

michielsen mertten
hueven, in de -
jerusalem

michielsen mertten
hueven, in de -
veggers, het -

michielsen mertten

x

x

CORSENDONCA

michielsen mertten
hueven, in de -

x

michielsen mertten

x

x

michielsen mertten
weselacker, in den -
hoeckmans bempt

michielsem mertten

x

x

pelckmans willem, k.v. -; van mechelen hendrick, k.v.
rabbaut, in den -

x

pelckmans willem, k.v. -; van mechelen hendrick, k.v.
rabbaut, bij hun huis in den -
schoevens

pelckmans willem, k.v. -; van mechelen hendrick, k.v.
scheythoeck, naast de venesie in den -
grooten driesch, den -

Wim van Hout
(wordt vervolgd)

“Nooit zullen wij vergeten”

In het voorjaar verscheen de eerste roman van Pol Van Eyck, “De Roep van de gans”.

Binnenkort verschijnt van hem een tweede werk: “Nooit zullen we vergeten”. Het is een spannend verhaal van eenvoudige mensen die tijdens de gruwelijke oorlogsjaren “groot” kunnen zijn.

Om te genieten van de voorintekensprijs dient u 420 BEF (450 BEF indien opgestuurd) over te schrijven op rekening nummer 062-0128000-16 t.n.v. Pol Van Eyck, Koningstraat 59 te 2381 Ravels en dit voor 1 juli.

Inhoudsopgave

Voorwoord	p. 1
Ten huize van ... Maria Dockx	p. 2
Tentoonstelling Gustaaf AERTS	p. 13
De Billeman	p. 14
Oud-Turnhout in de krant van toen	p. 19
De gemeenteraad : 100 jaar geleden	p. 23
Het grondbezit te Oosthoven in de 18° eeuw, deel 3	p. 25
“Nooit zullen wij vergeten”	p. 28

ASLK - SPAREN

REEDS JAREN HET MEEST ERVAREN

UW BANK EN VERZEKERINGSTEAM

The logo for ASLK features the letters 'ASLK' in a large, bold, sans-serif font. To the right of the letters is a stylized icon of a crown sitting atop a rectangular box or pedestal.

Agentschap Arendonk
De Valken 8
2370 Arendonk
Tel. 014/67.76.96

Agentschap Oud-Turnhout
Steenweg op Turnhout 3
2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/42.15.28